

Leksikostatistik Bahasa Che Wong Dan Bahasa Melayu Melalui Aspek Perbandingan Kosa Kata

Lexicostatistics Of Che Wong And Malay Languages By Comparative Analysis Of Vocabulary

Norajihah Muda
mnorajihah@gmail.com

Zaitul Azma Zainon Hamzah
zazh@upm.edu.my

Jabatan Bahasa Melayu, Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi,
Universiti Putra Malaysia, Serdang, Selangor, MALAYSIA

Received: 21 March 2021; **Accepted:** 20 September 2021; **Published:** 20 September 2021

To cite this article (APA): Muda, N., & Zainon Hamzah, Z. A. (2021). Leksikostatistik Bahasa Che Wong Dan Bahasa Melayu Melalui Aspek Perbandingan Kosa Kata. *PENDETA: Journal of Malay Language, Education and Literature*, 12(2), 11-28. <https://doi.org/10.37134/pendeta.vol12.2.2.2021>

To link to this article: <https://doi.org/10.37134/pendeta.vol12.2.2.2021>

ABSTRAK

Masyarakat Orang Asli merupakan masyarakat minoriti yang tinggal di Semenanjung Malaysia. Masyarakat ini terbahagi kepada tiga kelompok utama, iaitu Senoi, Negrito dan Melayu Proto. Setiap kelompok ini pula mempunyai enam suku yang berlainan. Suku Orang Asli Che Wong tergolong dalam kelompok Orang Asli Senoi. Orang Asli Che Wong secara umumnya tinggal di negeri Pahang terutamanya di Kampung Sungai Enggang Kuala Gandah Pahang. Secara keseluruhannya, masyarakat Orang Asli Che Wong menggunakan bahasa natif Che Wong ketika berkomunikasi. Informan dalam kajian ini melibatkan penutur Orang Asli Che Wong. Tujuan kajian ini adalah untuk menghuraikan hubungan kognat bahasa suku Che Wong dengan bahasa Melayu berdasarkan aspek perbandingan kosa kata dengan menggunakan kaedah leksikostatistik. Pengkaji menggunakan pendekatan kualitatif ketika proses pengumpulan data melalui teknik rakaman dan lafaz. Data dianalisis berdasarkan kategori senarai kata Swadesh. Berdasarkan kajian, didapati bahawa terdapat beberapa leksikal bahasa Orang Asli Che Wong yang mempunyai pengaruh dan persamaan dengan bahasa Melayu. Analisis juga mendapati bahasa Orang Asli Che Wong mempunyai kekerabatan pada tingkat keluarga bahasa dengan bahasa Melayu sebanyak 76% dan terpisah antara 5 hingga 25 abad yang lalu.

Kata kunci: Orang Asli, Che Wong, Senoi, leksikostatistik, bahasa, kognat, kosa kata

ABSTRACT

Orang Asli community is a minority community living in Peninsular Malaysia. Orang Asli community was divided into three main groups Senoi, Negrito and Proto-Malay. Each of these groups has six different tribes. Orang Asli Che Wong belongs to the Senoi indigenous group. Orang Asli Che Wong generally live in the state of Pahang, especially in Kampung Sungai Enggang Kuala Gandah Pahang. Overall, Che Wong community use their native language in their communication. However, there is Malay language mixed in their language. This is due to the influence of the Malay language as the dominant language of the two language in the communities. This study focuses on the lexical aspects of the Che Wong language used among the Che Wong community. The informants for this study were native speakers of the Che Wong community. The aim of this study was to analyze the cognate between Che Wong language with Malay language according to the vocabulary comparision by applying lexicostatistic techniques. The researchers employed a qualitative approach during the data collection process through recording techniques, pronunciation and interviews. Data were analyzed based on themed word categories and Swadesh word lists. From the analysis, it is found that there are several lexical in Che Wong language have similarity with the Malay language. Analysis also found that cognate between Orang Asli Che

Wong language and Malay language is on the family language category. The cognate percentages between the two languages is 76% and shown the languages have been separated between 5 to 25 centuries.

Keyword : Orang Asli, Che Wong, Senoi, Lexical, lexicostatistics, language, cognate, vocabulary

PENGENALAN

Bahasa merupakan salah satu tanda kewujudan dan identiti sesebuah bangsa. Bahasa merupakan salah satu wahana jati diri bangsa yang dapat memperkenalkan bangsa tersebut. Bahasa juga merupakan aspek yang dapat membezakan sesebuah bangsa dengan bangsa yang lain. Keunikan sesebuah bangsa atau kaum, kadangkala ditandai oleh bahasanya. Hal ini demikian kerana bahasa merupakan produk budaya suatu bangsa. Sesuatu bangsa tercermin melalui bahasanya. Melalui bahasa, sesebuah negara dikenali adat budayanya. Jati diri anak bangsa tergambar melalui bahasanya dan bahasa juga dapat menyatupadukan rakyat. Terjemahan budaya sesebuah bangsa tergambar melalui wahana yang paling indah, iaitu bahasa bangsa itu sendiri (Dewan Bahasa, Ogos 2013).

Malaysia ditandai dengan satu keunikan iaitu mempunyai kepelbagaian suku kaum. Keunikan kebudayaan dari Perlis hingga ke Sabah telah mewujudkan kepelbagaian budaya, bahasa dan adat resam. Malaysia terdiri daripada tiga kaum yang utama, iaitu Melayu, Cina dan India. Walau bagaimanapun, masih terdapat pelbagai suku kaum lain yang menjadi sebahagian warga Malaysia. Bentuk masyarakat di Malaysia yang terdiri daripada pelbagai kaum disebabkan oleh perubahan masa dan keadaan. Menurut sejarah, sebelum abad ke-18 dan abad ke-19, corak masyarakat di Malaysia tidak seperti sekarang, sebaliknya Semenanjung Tanah Melayu pada masa itu hanya didiami oleh Orang Melayu. Orang Asli bersama-sama dengan sebilangan suku kaum yang lain. Suku kaum Orang Asli merupakan salah satu suku kaum yang menjadi tunggak kepelbagaian suku kaum di Malaysia. Walaupun bahasa kebangsaan merupakan bahasa Melayu, namun bahasa-bahasa lain yang menjadi identiti setiap kaum juga bebas digunakan tanpa sebarang sekatan.

Kepelbagaian penggunaan bahasa dalam kalangan masyarakat menimbulkan percampuran dan pengaruh bahasa dalam bahasa yang tertentu. Bahasa dominan akan sedikit sebanyak masuk ke dalam bahasa-bahasa minoriti. Terdapat leksikal dalam bahasa komunikasi masyarakat Orang Asli Che Wong mempunyai persamaan dengan leksikal dalam bahasa Melayu. Walaupun persamaan leksikal ini tidak menunjukkan persamaan yang ketara, namun ia kemungkinan menunjukkan bahawa kedua bahasa ini mempunyai hubungan kekerabatan antara satu sama lain. Menurut Harimurti (1988), untuk menentukan jarak kekerabatan antara bahasa dilakukan dengan cara membandingkan beberapa aspek bahasa yang tertentu seperti aspek fonologi dan morfologi. Oleh itu, untuk melihat hubungan bahasa Orang Asli Che Wong dengan bahasa Melayu, perbandingan antara bahasa dilakukan dengan menggunakan 207 kosa kata berdasarkan senarai kata Swadesh dan penentuan kekerabatan antara bahasa dilihat berdasarkan jadual tingkat kekerabatan bahasa oleh Gudschinsky (1964).

Leksikostatistik merupakan teknik yang digunakan untuk menentukan tingkat hubungan antara dua bahasa. Hubungan antara dua bahasa dapat ditentukan dengan cara membandingkan kosa kata antara kedua bahasa berkenaan dan hasilnya dapat diketahui sejauh mana hubungan kekerabatan antara kedua bahasa yang dibandingkan. Keraf (1996), mengatakan leksikostatistik merupakan teknik yang digunakan untuk mencari data-data dan keterangan untuk menentukan usia dan pengelompokan bahasa. Menurut Nur Faaizah Md Adam dan Noor Saadah Salleh (2021), bentuk kata yang sama antara bahasa yang berbeza dan mempunyai makna yang sama atau mirip dari segi leksikal akan memberikan gambaran bahawa bahasa-bahasa berkenaan diturunkan dari saru protobahasa yang sama.

MASYARAKAT ORANG ASLI DI MALAYSIA

Orang Asli merupakan salah satu kaum bumiputera yang tinggal di Semenanjung Malaysia di samping bangsa-bangsa lain iaitu Melayu, Cina dan India. Masyarakat Orang Asli telah mendiami kawasan di Semenanjung Malaysia sejak beribu tahun lampau. Menurut Mat Jidin Ahmad (1994) sebagai manusia terawal yang menduduki Tanah Semenanjung ini, sewajarnya mereka lebih ke hadapan daripada bangsa-bangsa lain di Malaysia, tetapi yang berlaku sebaliknya.

Masyarakat Orang Asli di Malaysia terbahagi kepada tiga kumpulan utama yang berbeza. Setiap kumpulan utama ini mempunyai enam suku yang berbeza dan menjadikan Orang Asli terdiri daripada 18 suku secara keseluruhannya.

Negrito	Senoi	Melayu-Proto
Kintan	Semai	Temuan
Kensiu	Temiar	Semelai
Menriq	Jah Hut	Jakun
Bateq	Che Wong	Orang Kanaq
Lanoh	Semoq Beri	Orang Seletar
Jahai	Mah Beri	Orang Kuala

Masyarakat Orang Asli mendiami kawasan di seluruh kawasan di Semenanjung Malaysia kecuali di negeri Perlis dan Pulau Pinang. Penempatan Orang Asli kebanyakannya masih lagi terdapat di hutan-hutan tebal seperti di Pahang, Perak, Johor, Kelantan, Selangor dan Negeri Sembilan. Namun, terdapat juga masyarakat Orang Asli yang telah tinggal di pinggir-pinggir perkampungan masyarakat umum dan kebiasaannya mereka tinggal berhampiran dengan perkampungan orang Melayu. Secara keseluruhannya masyarakat Orang Asli masih lagi hidup dan tinggal berhampiran dengan hutan kerana mereka lebih selesa dekat dengan alam semula jadi.

SUKU BANGSA SENOI

Masyarakat Orang Asli Che Wong tergolong dalam suku bangsa Senoi. Suku bangsa Senoi terdiri daripada enam suku iaitu suku Semai, Temiar, Jah Hut, Semoq Beri, Mah Meri dan Che Wong. Berdasarkan Jabatan Hal Ehwal Orang Asli di Gombak, kata Senoi berasal dari istilah ‘Seng’ iaitu orang dan ‘Oi’ yang bermaksud hutan. Hal ini berkaitan dengan latar tempat tinggal masyarakat ini yang tinggal dalam hutan dan mereka mengamalkan cara hidup yang primitif pada suatu ketika dahulu. Panggilan ini telah berubah disebabkan oleh pengaruh bahasa Melayu, dan panggilan itu telah bertukar menjadi ‘senoi’. Masyarakat Senoi merupakan suku yang paling ramai berbanding dengan dua suku yang lain.

Orang Asli Che Wong boleh ditemui di kawasan sekitar negeri Pahang. Masyarakat Orang Asli Che Wong masih lagi mengekalkan cara hidup tradisional mereka iaitu bercucuk tanam dan mencari hasil hutan di samping pekerjaan sampingan yang lain. Suku Senoi yang terdiri daripada enam suku menggunakan bahasa Senoi, dan bahasa Senoi mempunyai ciri-ciri yang tertentu. Menurut Hunt (1952) dalam Mohd Sharifudin Yusop (2007), bahasa Senoi utara dituturkan oleh orang Ple dan Temiar. Senoi tengah dituturkan oleh orang Semai-Senoi, manakala Senoi tenggara pula dituturkan oleh golongan Senoi di Pahang tengah. Besisi pula dituturkan oleh orang Melayu Asli dan orang Mahmeri.

LATAR BELAKANG KAWASAN KAJIAN

Kajian ini telah dilakukan di perkampungan Orang Asli Che Wong di kampung Sungai Enggang Kuala Gandah Pahang. Kawasan Sungai Enggang ini terletak di kawasan perlancongan yang menjadi tumpuan ramai iaitu di kawasan Konservasi Gajah Kebangsaan. Responden yang dikaji terdiri daripada masyarakat Orang Asli Che Wong dan bahasa yang utama yang digunakan dalam komunikasi harian ialah bahasa Che Wong. Walau bagaimana pun terdapat juga penggunaan bahasa Melayu yang digunakan dalam kalangan masyarakat Orang Asli Che Wong kerana faktor pergaulan rapat antara dua bangsa ini.

PENYATAAN MASALAH

Bahasa etnik merupakan khazanah negara dan bahasa warisan yang seharusnya dipelihara, dituturkan, dikembangkan dan dimartabatkan. Mengikut Asmah Hj. Omar (2008), pemeliharaan bahasa (*language maintenance*) adalah gejala yang paling penting dalam pengekalan kedudukan sesuatu bahasa dalam

masyarakat. Jika sesuatu bahasa atau dialek itu terus digunakan oleh masyarakat penuturnya, maka bahasa tersebut akan tetap berkekalan sebagai sistem pertuturan dalam masyarakat bahasa tersebut.

Menurut David Crystal (2002), setiap dua minggu bahasa Orang Asli atau peribumi akan pupus. Keadaan ini menyebabkan 5500-6000 bahasa yang digunakan sekarang akan bergabung dengan bahasa Latin dan Yunani sebagai bahasa yang mati. Keadaan ini jelas menunjukkan bahawa keadaan bahasa masyarakat Orang Asli amat membimbangkan. Perubahan kecendekiaan pada akhir abad ke-20 ini memperlihatkan perlunya pengkajian yang lebih mendalam terhadap kepupusan bahasa ini dan perlu diberi perhatian. Perkara yang sama telah dilakukan oleh pengkaji Mohd Sharifudin Yusop (2007) yang menggunakan istilah keusangan bahasa untuk membincangkan mengenai kepupusan dan kematian bahasa, khususnya bahasa Orang Asli Duano dan Kanaq. Menurut Mohd Sharifudin Yusop (2007) juga, bahasa Che Wong merupakan salah satu bahasa minoriti di Malaysia yang tergolong sebagai terancam kerana bilangan penutur bahasa tersebut adalah kurang daripada 1,000 orang.

Bahasa Orang Asli Che Wong merupakan salah satu bahasa minoriti yang mempunyai keunikan dan keistimewaan yang tersendiri. Keunikan bahasa etnik ini menjadi salah satu identiti yang menjadi lambang jati diri masyarakat ini. Keunikan bahasa-bahasa minoriti ini juga merupakan salah satu khazanah keunikan negara Malaysia yang tidak ada di negara lain. Oleh itu khazanah bahasa ini harus dipelihara agar ia terus menjadi lambang keunikan negara. Namun kajian mengenai bahasa Orang Asli Che Wong masih kurang dilakukan terutamanya dalam aspek kebahasaan.

Kepelbagaiannya bahasa di Malaysia juga mendorong kepada pengaruh percampuran bahasa. Hal ini dapat dilihat apabila terdapat percampuran bahasa yang lebih dominan dalam bahasa yang bersifat minoriti dalam kalangan masyarakat. Bahasa Orang Asli juga sering kali mengalami proses percampuran bahasa dengan bahasa yang lebih dominan iaitu bahasa Melayu. Menurut Sa'adiah Ma'alip dan Teo Kok Seong (2019), terdapat pengaruh bahasa Melayu dalam penggunaan kata dalam bahasa Orang Asli Che Wong dan disebabkan oleh pengaruh penggunaan bahasa antara kedua buah masyarakat. Selain itu, Haridson Radzi, Fazal Mohamed, Nor Hashimah Jalaludin dan Zaharani Ahmad (2012), mengatakan terdapat proses pengimbuhan dan peminjaman kata bahasa Melayu dalam bahasa Orang Asli Negrito di sebabkan oleh wujudnya pertembungan sosial di antara masyarakat Mendriq dengan masyarakat Melayu. Situasi percampuran dan pengaruh bahasa ini mungkin disebakan oleh pengaruh yang berlaku dalam kalangan masyarakat bahasa. Namun ia juga mungkin disebakan oleh wujudnya hubungan antara kedua bahasa yang bercampur. Hal ini kerana masyarakat Orang Asli merupakan penduduk terawal yang mendiami Tanah Melayu. Menurut F.L Dunn (1975), Orang Asli adalah penduduk awal di Malaysia sejak kurun ke-5M dan ini terbukti melalui aktiviti ekonomi Orang Asli di Tanah Melayu dalam pengeluaran hasil hutan yang dieksport ke luar negara pada kurun tersebut.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini ialah untuk menghuraikan hubungan kognat antara bahasa Che Wong dengan bahasa Melayu berdasarkan aspek perbandingan kosa kata.

SOROTAN LITERATUR

Dalam kajian berkaitan bahasa Orang Asli ini, pengkaji telah menyoroti beberapa kajian yang berkaitan dengan fokus kajian. Kajian Sa'adiah Ma'alip dan Teo Kok Seong (2014) berkenaan 'Pemilihan Bahasa: Proses Peralihan Bahasa Masyarakat Orang Asli Che Wong' telah membincangkan mengenai penggunaan bahasa dalam kalangan masyarakat Orang Asli Che Wong. Hasil kajian mendapati masyarakat minoriti ini kebanyakannya masih menggunakan bahasa natif Che Wong selain penggunaan bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar dengan masyarakat luar. Kajian bahasa minoriti Orang Asli Che Wong yang dilakukan oleh Norajihah Muda (2016), berkenaan 'Penggunaan Bahasa Orang Asli Che Wong Kuala Gandah Pahang, Malaysia' telah meneliti berkenaan penggunaan bahasa Che Wong sebagai bahasa komunikasi dalam kalangan masyarakat. Dapatkan kajian mendapati bahasa Che Wong masih tetap digunakan sebagai bahasa komunikasi dalam kalangan masyarakat walaupun wujud bahasa Melayu sebagai bahasa dominan dan menjadi pengaruh bahasa luar dalam kalangan masyarakat. Kajian oleh Nur Faaizah Mohd Adam, Mohd Sharifudin dan Riduan Makhtar (2018) telah meneliti berkenaan leksikal bahasa Orang Asli Jahut di Kuala Krau Pahang. Kajian ini meneliti aspek

fonologi dan leksikal bahasa Orang Asli Jahut dan mendapati bahasa Orang Asli Jahut telah mengalami tanda kepupusan. Hal ini disebabkan oleh jumlah penutur yang sedikit dan faktor penggunaan bahasa dominan lain selain bahasa natif suku ini.

Lilis Handayani Napitupulul dan Yolanda Novita Silaban (2020) menjelaskan bahawa tingkat kekerabatan, waktu pisah dan jangkaan tahun bahasa Batak Toba dan bhaasa Batak Angkola Mandailing adalah berdasarkan persamaan dan perbezaan dalam aspel fonologinya. Hasil data dianalisis menggunakan teori linguistic historis komparatif. Pengumpulan data kajian pula menggunakan kaedah kepustakaan dan analisis data kajian pula menggunakan kaedah leksikostatistik. Berdasarkan hasil dapatan, kekerabatan bahasa antara bahasa Batak Toba dan bahasa Batak Angkola Mandailing menunjukkan daripada 100 kosa kata Swadesh, hanya 55 kosa kata yang berkerabat dan 45 kosa kata lagi lagi tidak berkerabat antara satu sama lain. Dapat disimpulkan bahawa kedua-dua bahasa tersebut mempunyai hubungan kekerabatan pada tingkat keluarga bahasa dengan peratusan sebanyak 55%.

Kajian yang dilakukan oleh Mohd Rozi Kassim (2021) dalam kajian ‘Hubungan Kekerabatan antara Bahasa Jakun dengan Bahasa Melayu Purba : Satu Analisis Perbandingan Kosa Kata Dasar, telah mengkaji berkenaan bahasa Jakun yang digunakan sebagai bahasa komunikasi masyarakat Orang Asli Jakun. Pengkaji telah meneliti berkenaan perbandingan kosa kata dasar dan menentukan tingkat kekerabatan antara bahasa Jakun dengan bahasa Melayu purba. Kaedah leksikostatistik oleh Swadesh (1995) dan kaedah kualitatif deskriptif digunakan dalam menganalisis data berkenaan kajian. Berdasarkan kajian, didapati hubungan bahasa Jakun dengan bahasa Melayu purba berada pada peringkat keluarga bahasa. Kajian ini juga mendapati bahawa bahasa Jakun tidak melalui proses peminjaman kata dalam bahasa Melayu, tetapi bahasa Jakun merupakan cabang daripada bahasa Melayu purba.

Kajian yang memfokuskan bahasa dan kosa kata bahasa Orang Asli Che Wong masih kurang dilakukan dan ini memberi peluang kepada pengkaji untuk mengkaji berkenaan bahasa suku ini dan memfokuskan kepada aspek kosa kata dan kognat bahasa minoriti dengan bahasa Melayu.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menerapkan kerangka teori leksikostatistik. Menurut Keraf (1984), leksikostatistik merupakan kaedah pengelompokan bahasa yang mengutamakan leksikal secara statistik dan menentukan kelompok bahasa berdasarkan peratus persamaan dan perbezaan dengan bahasa yang lain. Kaedah leksikostatistik juga merupakan kaedah yang digunakan untuk menentukan peratus kata yang mempunyai kekerabatan dengan cara menghitung jumlah kosa kata yang berkognat. Kaedah leksikostatistik juga mempunyai kaitan dengan kaedah glotokronologi. Glotokronologi merupakan kaedah yang digunakan untuk menghitung usia bahasa dengan menggunakan formula tertentu. Hal ini bertepatan dengan pendapat Keraf (1984), yang menyatakan bahawa glotokronologi adalah teknik dalam linguistik historis komparatif dalam pengelompokan bahasa berdasarkan hitungan waktu atau perhitungan usia bahasa yang berkerabat. Gudschinsky (1956), pula mengatakan bahawa leksikostatistik adalah kaedah yang digunakan untuk menentukan usia kewujudan bahasa dari sudut penemuan arkeologi. Menurut McMahon dan McMahon (2012), kaedah leksikostatistik dan glotokronologi merupakan kaedah yang berkait rapat dengan penggunaan kosa kata dalam membuat kesimpulan sejarah tentang hubungan antara bahasa. Teori leksikostatistik juga sama dengan kaedah kualitatif yang menggunakan kosa kata sebagai asas perbandingan, namun leksikostatistik menggunakan jenis kosa kata dasar sebagai asas untuk menghitung.

Pengkaji menggunakan senarai kata Swadesh untuk membuat perbandingan antara bahasa Orang Asli Che Wong dengan bahasa Melayu. Senarai kata Swadesh yang mengandungi 207 perkataan digunakan untuk mengkaji kekerabatan antara bahasa Che Wong dan bahasa Melayu. Menurut Swadesh (1995), kosa kata dasar ini merangkumi perkara-perkara asas dalam kehidupan seperti ganti nama diri, bilangan, anggota badan, alam sekitar, alat kelengkapan rumah dan sebagainya yang berkaitan dengan kehidupan sehari-hari. Penggunaan kosa dasar dalam kajian ini dianggap relevan kerana kosa kata dasar sukar berubah berbanding dengan kosa kata lain. Kosa kata dasar juga bersifat universal dan agak sukar mengalami perubahan. Kosa kata dasar merupakan kosa kata yang dapat bertahan sepanjang masa. Hanya kosa kata dasar sahaja digunakan dalam membuat perbandingan bahasa untuk menentukan kekerabatan antara dua bahasa ini. Kosa kata dasar perlu ditolak sekiranya kosa kata berkenaan

merupakan kata pinjaman, contohnya kata ais dan salji. Menurut Swadesh (1954), kosa kata dasar yang jelas merupakan kata pinjaman akan ditolak dan tidak termasuk dalam pengiraan peratus kosa berkognat bahasa tersebut. Kosa kata kosong iaitu kosa kata yang ada dalam satu bahasa tetapi tidak ada dalam bahasa yang dibandingkan dan kata majmuk juga harus ditolak. Kata terbitan dan kata berimbuhan juga perlu disingkirkan dan hanya kata dasar digunakan. Bagi menentukan kata berkenaan berkerabat atau tidak, kosa kata yang dibandingkan haruslah sama seratus peratus atau pun mirip dari segi bentuk dan makna.

Bagi mendapatkan peratus kata yang berkerabat antara dua bahasa ini, jumlah kata yang berkognat atau berkerabat dibahagikan dengan dengan jumlah kata yang dibandingkan iaitu jumlah kata setelah ditolak kata yang tidak diperlukan. Bagi menentukan tingkat kekerabatan bahasa tersebut, jadual tingkat kekerabatan bahasa oleh Gudschinsky (1964) digunakan.

Tatatingkat kekerabatan bahasa

Tingkat kekerabatan	Abad pisah	Peratus kata berkognat
Bahasa	0-5 abad	100 – 81 kata
Keluarga bahasa	5-25 abad	81 – 36 kata
Rumpun bahasa	25- 50 abad	36 – 12 kata
Mikrofilm	50- 75 abad	12 – 4 kata
Mesofilum	75- 100 abad	4 – 1 kata
Makrofilm	100 abad ke atas	Kurang daripada 1 kata

Penggunaan kosa kata dasar Swadesh sebagai asas penelitian kekerabatan dan kaedah leksikostatistik dilaksanakan melalui beberapa langkah iaitu kosa kata dasar bahasa Che Wong dan bahasa Melayu dibandingkan. Setelah itu, senarai kosa kata dasar bahasa Che Wong dan bahasa Melayu akan dibandingkan secara berpasangan. Kosa kata dianalisis dengan menyisihkan kosa kata yang tidak berkognat dan kosa kata yang tidak boleh diambil kira. Setelah jumlah kata kognat dapat ditentukan, peratus kosa kata yang bersanak pula akan ditentukan.

DAPATAN DAN PERBINCANGAN

Analisis kekerabatan bahasa suku Che Wong dengan bahasa Melayu telah dikaji dengan menggunakan kaedah leksikostatik. Menurut Noriah Mohamed dan Rohani Mohd Yusof (2011), perbandingan leksikal untuk menentukan sama ada sesuatu kata itu berkognat atau tidak, kosa kata bahasa tersebut haruslah sama seratus peratus atau mirip dari segi bentuk dan maknanya. Kaedah leksikostatik menggunakan kaedah kosa kata sebagai asas perbandingan dan hanya kosa kata kata yang bersifat kosa kata dasar sahaja yang digunakan sebagai asas menghitung. Kosa kata dasar yang digunakan merupakan kosa kata yang merangkumi perkara asas dalam kehidupan seperti ganti nama diri, bilangan, anggota badan, alam sekitar, alat kelengkapan sehari-hari dan sebagainya. Kosa kata dasar dipilih kerana kosa kata dasar dianggap kosa kata yang sukar berubah berbanding dengan kosa kata lain.

Senarai kata Swadesh digunakan untuk menganalisis kekerabatan bahasa suku Che Wong dengan bahasa Melayu. Pemungutan kosa kata bahasa Che Wong dijalankan dengan menggunakan kajian lapangan. Setiap kosa kata yang dikaji diperoleh melalui pertuturan lisan oleh penutur natif masyarakat Orang Asli Che Wong yang menetap di perkampungan Orang Asli Kuala Gandah, Pahang. Semua data yang diperoleh ditranskripsikan secara fonetik. Lambang fonetik yang digunakan ialah lambang di dalam *International Phonetic Alphabet (IPA)*.

Jadual 1: Senarai Swadesh Dalam Bahasa Orang Asli Che Wong dan Bahasa Melayu

Bil	Ejaan		Sebutan		
	BM	BCW	BM	BCW	Kognat
1	Saya, aku	In	[saᷟə]	[in]	-
2	Anda,kamu,kau, awak,saudara, saudari	Me	[anda]	[mə]	-
3	Dia	Diye	[diᷟə]	[diᷟə]	+
4	Kita, kami	Ik	[kitə]	[i?]	-
5	Kalian	Seme	[kalijan]	[səmə]	-
6	Mereka	uh toi	[mərekə]	[uh toy]	-
7	Ini, yang ini	Inik	[ini]	[ini?]	+
8	Yang itu, hingga	Unok	[yanᷟ itu]	[uno?]	-
9	Di sini	Udak	[di sini]	[uda?]	-
10	Sana, di sana	Utoy	[sana]	[utoy]	-
11	Siapa	Ungok ketoi	[siapə]	[unjo? kətɔy]	-
12	Apa	Apa	[apə]	[apa]	+
13	Di mana	Han	[di manə]	[hān]	-
14	Bila	Metes	[bilə]	[mətəs]	-
15	Bagaimana	Kelek kemek	[bagaimanə]	[kəle? kəmə?]	-
16	Bukan, tidak, tak	Hek	[bukan]	[he?]	-
17	Semua	Busuk bik	[səmuwə]	[busu? bi?]	-
18	Banyak	Busuk bik	[bapa?]	[busu? bi?]	-
19	Beberapa	Busuk	[bəbərapə]	[busu?]	ditolak kata berimbahan
20	Sedikit	Nai/ kanin	[sədikit]	[nay]/ [kanen]	-
21	Lain	Bil/hek	[lain]	[bel] / [he?]	-
22	Satu	Nai	[satu]	[nay]	-
23	Dua	Bil	[duwə]	[bel]	-
24	Tiga	Pet	[tigə]	[pet]	-
25	Empat	Pat	[əmpat]	[pat]	+
26	Lima	Limak	[limə]	[lima?]	+
27	Besar	Menek	[bəsar]	[mənə?]	-
28	Panjang	Jesek	[panjan]	[jəsə?]	-
29	Lebar	Menek	[lebar]	[mənə?]	-
30	Tebal	Tebel	[təbal]	[təbəl]	+
31	Berat	Nyut	[bərat]	[nut]	-
32	Pendek	Nyuuh et	[pende?]	[nuh et]	-
33	Kecil	Kanet	[kəcel]	[kanet]	-
34	Sempit	Haput blaw	[səmpet]	[haput blaw]	-
35	Nipis	Setal	[nipis]	[setal]	-
36	Perempuan	Kong	[pərəmpuwan]	[kon]	-
37	Lelaki	Tongkol	[ləlaki]	[tonkol]	-
38	Orang	Binuq/brik	[orang]	[binuq] / [bri?]	-
39	Anak	Wong	[ana?]	[won]	-
40	Isteri	Jek	[istri]	[je?]	-
41	Suami	Tek	[suwami]	[te?]	-
42	Ibu	Moi	[ibu]	[moy]	-
43	Ayah	Bab	[ayah]	[bab]	-
44	Haiwan, binatang	Natang	[binataŋ]	[natan]	+
45	Ikan	Kiyek	[ikan]	[kiᷟe?]	-
46	Burung	Kawau	[buruŋ]	[kawaw]	-
47	Anjing	Eng	[anjin]	[en]	-
48	Kutu	Cek	[kutu]	[ce?]	-
49	Ular	Talun	[ular]	[talun]	-

50	Ulat	Kumoi	[ulat]	[kumoy]	-
51	Pokok	Jughut	[poko?]	[juŷut]	-
52	Hutan	Sek / tek	[hutan]	[se?] / [te?]	-
53	Tongkat, batang	Tongkat	[toŋkat]	[tonkat]	+
54	Buah	Plok	[buwah]	[plo?]	-
55	Biji	Kerian/ dibler/ diblu	[bijɪ]	[kəŷiyān] / [diblər] / [diblu]	-
56	Daun	halik	[dawun]	[hale?]	-
57	Akar	akar	[akar]	[akar]	+
58	Kulit kayu	Hok jughut	[kulet kayu]	[ho? juŷut]	Ditolak kata majmuk
59	Bunga	bukau	[buŋə]	[bukaw]	-
60	Rumput	rumput	[rumput]	[rumput]	-
61	Tali	tali	[tali]	[tali]	+
62	Kulit	jughut	[kulet]	[juŷut]	-
63	Daging	jeeng	[dagiŋ]	[jeen]	-
64	Darah	mehem	[darah]	[mehem]	-
65	Tulang	jeeng	[tulan]	[jeen]	-
66	Minyak, lemak, gemuk	Minyin, loohi, bucok	[minja?], [ləma?], [gəmo?]	[minin], [lo ooh], [buco?]	-
67	Telur	ketuwon	[telor]	[kətuwon]	-
68	Tanduk	tanuq	[tandɔ?]	[tanuq]	+
69	Ekor	hatek	[ekor]	[hate?]	-
70	Bulu	sok	[bulu]	[so?]	-
71	Rambut	sok	[rambut]	[so?]	-
72	Kepala	kui	[kepalə]	[kui]	-
73	Telinga	emteng	[telinə]	[əmtəŋ]	-
74	Mata	met	[mate]	[mət]	+
75	Hidung	Hoing	[hiduŋ]	[hoiŋ]	-
76	Mulut	haing	[mulut]	[hainŋ]	-
77	Gigi	lemuing	[gigi]	[lemuinŋ]	-
78	Lidah	latek	[lidah]	[late?]	-
79	Kuku	lekok	[kuku]	[ləko?]	-
80	Sepak, kaki	sipak	[sepa?]	[sipa?]	-
81	Kaki	chang	[kaki]	[čhanŋ]	-
82	Lutut	kutong	[lutut]	[kutorŋ]	-
83	Tangan	chas	[taŋan]	[čhas]	-
84	Sayap	plait	[saŋap]	[plait]	-
85	Perut	aik	[pərət]	[ai?]	-
86	Tali perut	aik	[tali perət]	[ai?]	Ditolak kata majmuk
87	Leher	tangguk	[leher]	[taŋgu?]	-
88	Punggung	kik	[puŋguŋ]	[ki?]	-
89	Buah dada	ladak	[buwah dada]	[lada?]	-
90	Jantung	kayen	[jantəŋ]	[kajen]	-
91	Hati	los	[hati]	[ləs]	-
92	Minum	oh	[minum]	[oh]	-
93	Makan	cek	[makan]	[cə?]	-
94	Gigit	lemun	[gigit]	[ləmun]	-
95	Hisap	nebu	[hisap]	[nəbu]	-
96	Ludah	kobait	[ludah]	[kobait]	-
97	Muntah	ingket	[muntah]	[iŋkət]	-
98	Tiup	neput	[ti?up]	[nəpət]	-
99	Nafas	enjet	[nafas]	[ənjət]	-
100	Ketawa	ingklet	[kətawə]	[iŋklət]	-
101	Lihat	ngedang	[lihat]	[ŋədan]	-
102	Dengar	meng	[deŋar]	[məŋ]	-

103	Tahu	halen	[tahu]	[halən]	-
104	Fikir	pikir	[fike]	[pikir]	+
105	Bau	mauk	[baʷu]	[maʷu?]	-
106	Takut	ngeteng	[takət]	[ŋətəŋ]	-
107	Tidur	neop	[tidɔ̄]	[naop]	-
108	Hidup	wogos	[hidəp]	[wogos]	-
109	Mati	ngebus	[mati]	[ŋəbus]	-
110	Bunuh	munuh	[bunuh]	[muňuh]	+
111	Gaduh	gadoh	[gadəh]	[gadəh]	+
112	Buru	buru	[buru]	[buru]	+
113	Kena	pel	[kənə]	[pəl]	-
114	Potong	ngatam	[poton]	[ŋatam]	-
115	Belah	bloh	[bəlah]	[bloh]	+
116	Tikam	nicep	[tikam]	[nicəp]	-
117	Gores	kacoh	[gores]	[kacoh]	-
118	Gali	baer	[gali]	[baer]	-
119	Berenang	berenang	[bərənəŋ]	[bərənan]	+
120	Terbang	kapoi	[tərbəŋ]	[kapoy]	-
121	Jalan	teyik	[jalan]	[təjɪ?]	-
122	Datang	tese	[dataŋ]	[təsə]	-
123	Bohong	peyak	[bohoŋ]	[pəja?]	-
124	Duduk	ngok	[dudə?]	[ŋɔ?]	-
125	Berdiri	ngam	[bərdiri]	[ŋam]	Ditolak kata berimbuhan
126	Belok	piwit	[belə?]	[piwit]	-
127	Jatuh	ras	[jatəh]	[ras]	-
128	Beri	beghi	[beri]	[beɣi]	+
129	Pegang	pegang	[pəgan]	[pəgan]	+
130	Perah	perah	[pərah]	[pərah]	+
131	Gosok	gosok	[goso?]	[goso?]	+
132	Cuci	soik	[cuci]	[soi?]	-
133	Sapu	sapu	[sapu]	[sapu]	+
134	Tarik	tarik	[tare?]	[tare?]	+
135	Tolak	tulak	[tola?]	[tula?]	+
136	Lempar	baleng	[lempar]	[baleŋ]	-
137	Ikat	khir	[ikat]	[χir]	-
138	Jahit	jahit	[jahet]	[jahet]	+
139	Kira	kira	[kirə]	[kirə]	+
140	Kata	ber	[kata]	[bər]	-
141	Nyanyi	nenghar	[napi]	[nəŋhar]	-
142	Main	mayen	[maen]	[mayen]	+
143	Terapung	terapung	[tərapoŋ]	[tərapoŋ]	Ditolak kata berimbuhan
144	Mengalir	riyau	[məŋaler]	[rijaw]	Ditolak kata berimbuhan
145	Beku	beku	[bəku]	[bəku]	+
146	Bertambah	bertambah	[bərtambah]	[bərtambah]	Ditolak kata berimbuhan
147	Matahari	mektod	[matahari]	[məʔtod]	-
148	Bulan	khijed	[bulan]	[χijəd]	-
149	Bintang	bintang	[bintan]	[bintan]	+
150	Air	tom	[aer]	[təm]	-
151	Hujan	semp	[hujan]	[səmp]	-
152	Sungai	tan	[sunai]	[tan]	-
153	Tasik	tuwel	[tase?]	[tuwel]	-
154	Laut	laut	[laʷot]	[laʷot]	+
155	Masin, garam	garam	[masen] [garam]	[garam]	+

156	Batu	temuk	[batu]	[təmuʔ?]	-
157	Pasir	pasir	[paser]	[paser]	+
158	Debu	yai	[debu]	[yay]	-
159	Darat	betek	[darat]	[bətəʔ?]	-
160	Awan	awan	[awan]	[awan]	+
161	Kabus	siyal	[kabus]	[sijal]	-
162	Langit	langet	[lanjɪt]	[laŋjet]	+
163	Angin	ong	[aŋin]	[on]	-
164	Salju	salju	[salju]	[salju]	+
165	Ais	ais	[ais]	[ais]	Ditolak kata pinjaman
166	Asap	hiyai	[asap]	[hijay]	-
167	Api	os	[api]	[os]	-
168	Abu	abu	[abu]	[abu]	-
169	Bakar	siyot	[bakar]	[siјot]	-
170	Jalan	baloi	[jalan]	[baløy]	-
171	Gunung, puncak	jebok	[gunuŋ][puncaʔ?]	[jəboʔ?]	-
172	Merah	sewod	[merah]	[sewod]	-
173	Hijau	hijau	[hijaw]	[hijaw]	-
174	Kuning	kuning	[kunin]	[kunen]	-
175	Putih	putih	[puteh]	[puteh]	+
176	Hitam	seeng	[hitam]	[seen]	-
177	Malam	betauk	[malam]	[bətaʷuʔ?]	-
178	Hari	ketok	[hari]	[kətoʔ?]	-
179	Tahun	tahon	[tahun]	[tahon]	+
180	Panas	leng	[panas]	[ləŋ]	-
181	Sejuk	sedik	[səjəʔ?]	[sədiʔ?]	-
182	Penuh	berk	[pənəh]	[bər?]	-
183	Baru, baharu	rek	[baru] [baharu]	[re?]	-
184	Lama	neng	[lamə]	[nəŋ]	-
185	Bagus, baik	bayik	[bagus] [baeʔ?]ee	[bayiʔ?]	+
186	Buruk	yabot	[burɔʔ?]	[yabot]	-
187	Busuk	auk	[busuʔ?]	[au?]	-
188	Kotor	kaman	[kotor]	[kaman]	-
189	Terus	terus	[terus]	[terus]	+
190	Bulat	lawai	[bulat]	[leway]	-
191	Tajam	jerbet	[tajam]	[jərbət]	-
192	Tumpul	melek	[tumpəl]	[mələʔ?]	-
193	Licin	loek	[licin]	[loʔeʔ?]	-
194	Basah	maek	[basah]	[maʔəʔ?]	-
195	Kering	kereng	[kereng]	[kereŋ]	+
196	Betul	betol	[betol]	[betol]	+
197	Dekat	Du'ah	[dəkat]	[duʔah]	-
198	Jauh	cong	[jaʷuh]	[cəŋ]	-
199	Kanan	yar	[kanan]	[yar]	-
200	Kiri	tem	[kiri]	[tem]	-
201	Di	di	[di]	[di]	+
202	Dalam	dalam	[dalam]	[dalam]	+
203	Dengan	dengan	[deŋan]	[deŋan]	+
204	Dan	dan	[dan]	[dan]	+
205	Kalau	kalau	[kalaw]	[kalaw]	+
206	Kerana	kerana	[keranə]	[keranə]	+
207	Nama	choik	[namə]	[čoiʔ?]	-

Setiap kosa kata yang telah ditranskripsikan dibandingkan mengikut langkah-langkah berikut:

i. Mengumpul kosa kata dasar

Kosa kata dikumpulkan berdasarkan senarai kata Swadesh, iaitu sebanyak 207 senarai kata. Hasil dapatan kajian adalah seperti jadual di atas.

ii. Memilih kosa kata dasar yang boleh dibandingkan

Kosa kata dasar perlu ditolak sekiranya kosa kata dasar tersebut merupakan kata pinjaman, kata kosong iaitu kata yang ada dalam satu bahasa tetapi tidak ada dalam bahasa yang satu lagi dan kata majmuk. Kosa kata yang ditolak berdasarkan kajian ini adalah seperti yang berikut:

Jadual 2 : Kosa Kata Yang Ditolak

Bil	Ejaan		Sebutan		Kognat
	BM	BCW	BM	BCW	
1	beberapa	Busuk	[bəbərapə]	[busu?]	Ditolak kata berimbuhan
2	Kulit kayu	Hok jugut	[kulet kayu]	[ho? juγut]	Ditolak kata majmuk
3	Tali perut	Aik	[tali peröt]	[ai?]	Ditolak kata majmuk
4	berdiri	Ngam	[bərdiri]	[ŋam]	Ditolak kata berimbuhan
5	terapung	Terapung	[tərapoŋ]	[tərapoŋ]	Ditolak kata berimbuhan
6	mengalir	Riyau	[məŋaler]	[rijaw]	Ditolak kata berimbuhan
7	Bertambah	Bertambah	[bərtambah]	[bərtambah]	Ditolak kata berimbuhan
8	ais	Ais	[ais]	[ais]	Ditolak kata pinjaman

Berdasarkan jadual di atas, terdapat lapan kata yang ditolak dari senarai perbandingan kerana kata berkenaan merupakan kata majmuk, kata pinjaman dan juga kata berimbuhan. Kata seperti kata beberapa, berdiri, terapung mengalir dan bertambah ditolak kerana kata berkenaan merupakan kata berimbuhan. Kata kulit kayu dan tali perut juga ditolak kerana kata berkenaan merupakan kata majmuk, manakala kata pinjaman juga ditolak contohnya kata ais. Hanya kata dasar yang digunakan untuk melihat kekerabatan antara dua bahasa.

iii. Menentukan kosa yang berkognat / berkerabat

Pasangan kosa kata yang berkognat

Perkataan [diʃə] dalam bahasa Che Wong dengan [diʃə] dalam bahasa Melayu menunjukkan persamaan penuh dari segi bentuk dan makna, begitu juga dengan perkataan [akar] dan [tonkat]. Perkataan-perkataan ini menunjukkan persamaan dari segi makna, bunyi dan ejaan. Persamaan ini juga dikenali sebagai persamaan identikal. Begitu juga dengan perkataan lain seperti [diʃə], [apa], [tonkat], [akar], [rumput], [tali], [buru], [garam], [goso?], [awan], [dalam], [dan], [kalaw] dan [keranə]. Manakala kosa kata seperti [təbəl], [tula?] dan [sipa?] mempunyai persamaan dari aspek vokal, namun dapat dilihat kosa kata berkenaan mempunyai kemiripan dari segi leksikal. Kosa kata seperti [muñuh], [tula?] dan [lima?] pula mempunyai perbezaan dari segi konsonan. Terdapat pertambahan konsonan dalam leksikal bahasa Che Wong berbanding bahasa Melayu. Kosa kata yang berkognat antara dua bahasa dapat dilihat seperti jadual yang berikut:

Jadual 3 : Kosa Kata Bahasa Che Wong dan Bahasa Melayu yang Berkognat

Bil	Ejaan		Sebutan	
	BM	BCW	BM	BCW
1	Dia	Diye	[di᷑ə]	[di᷑ə]
2	Ini, yang ini	Inik	[ini]	[ini?]
3	Apa	Apa	[apə]	[apa]
4	Empat	Pat	[əmpat]	[pat]
5	Lima	Limak	[limə]	[lima?]
6	Tebal	Tebel	[təbal]	[təbel]
7	Haiwan, binatang	Natang	[binatan]	[natan]
8	Tongkat, batang	Tongkat	[toŋkat]	[toŋkat]
9	Akar	akar	[akar]	[akar]
10	Tali	tali	[tali]	[tali]
11	Tanduk	tanuq	[tando?]	[tanuq]
12	Mata	met	[mate]	[mət]
13	Fikir	pikir	[fike]	[pikir]
14	Bunuh	munuh	[bunuh]	[muñuh]
15	Gaduh	gadoh	[gadəh]	[gadəh]
16	Buru	buru	[buru]	[buru]
17	Belah	bloh	[bəlah]	[bloh]
18	Berenang	berenang	[bərənaŋ]	[bərənaŋ]
19	Beri	beghi	[beri]	[beyi]
20	Pegang	pegang	[pəgan]	[pəgan]
21	Perah	perah	[pərah]	[pərah]
22	Gosok	gosok	[goso?]	[goso?]
23	Sapu	sapu	[sapu]	[sapu]
24	Tarik	tarik	[tare?]	[tare?]
25	Tolak	tulak	[tola?]	[tula?]
26	Jahit	jahit	[jahet]	[jahet]
27	Kira	kira	[kire]	[kirə]
28	Main	mayen	[maen]	[mayen]
29	Beku	beku	[bəku]	[bəku]
30	Bintang	bintang	[bintan]	[bintaŋ]
31	Laut	laut	[la᷑ot]	[la᷑ot]
32	Masin, garam	garam	[masen] [garam]	[garam]
33	Pasir	pasir	[paser]	[paser]
34	Awan	awan	[awan]	[awan]
35	Langit	langet	[lanjɪt]	[lanjet]
36	Salju	salju	[salju]	[salju]
37	Putih	putih	[puteh]	[puteh]
38	Tahun	tahon	[tahun]	[tahon]
39	Bagus, baik	bayik	[bagus] [bae?]?ee	[bayi?]
40	Terus	terus	[terus]	[terus]
41	Kering	kereng	[kering]	[keren]
42	Betul	betol	[betol]	[betol]
43	Di	di	[di]	[di]
44	Dalam	dalam	[dalam]	[dalam]
45	Dengan	dengan	[deŋan]	[deŋan]
46	Dan	dan	[dan]	[dan]
47	Kalau	kalau	[kalaw]	[kalaw]
48	Kerana	kerana	[keranə]	[keranə]

Pasangan Kosa Kata Yang Tidak Berkognat

Perkataan yang tidak berkognat dapat dilihat pada contoh perkataan [saјə] dan [in]. Kedua-dua perkataan ini membawa maksud saya atau aku dalam bahasa masing-masing dan kedua-dua perkataan ini tidak menunjukkan sebarang persamaan dari segi bunyi dan juga ejaan. Begitu juga dengan perkataan [anda] dan [mə] yang membawa maksud anda, kamu, kau, awak, saudara atau saudari dalam bahasa masing-masing. Tidak terdapat sejajaran bunyi dalam kedua-dua bahasa, maka perkataan-perkataan ini dianggap tidak berkognat dan harus ditolak. Senarai kosa kata yang tidak berkognat dapat dilihat seperti dalam jadual yang berikut:

Jadual 4 : Senarai Kosa Kata Bahasa Che Wong Dan Bahasa Melayu Yang Tidak Berkognat

Bil	Ejaan		Sebutan	
	BM	BCW	BM	BCW
1	Saya, aku	In	[saјə]	[in]
2	Anda,kamu,kau, awak,saudara, saudari	Me	[anda]	[mə]
3	Kita, kami	Ik	[kitə]	[i?]
4	Kalian	Seme	[kalijan]	[səmə]
5	Mereka	uh toi	[mərekə]	[uh toy]
6	Yang itu, hingga	Unok	[yaŋ itu]	[uno?]
7	Di sini	Udak	[di sini]	[uda?]
8	Sana, di sana	Utoy	[sana]	[utoy]
9	Siapa	Ungok ketoi	[siapə]	[uŋo? kətoy]
10	Di mana	Han	[di manə]	[hān]
11	Bila	Metes	[bilə]	[mətəs]
12	Bagaimana	Kelek kemek	[bagaimanə]	[kəle? kəme?]
13	Bukan, tidak, tak	Hek	[bukan]	[he?]
14	Semua	Busuk bik	[səmuwə]	[busu? bi?]
15	Banyak	Busuk bik	[baŋa?]	[busu? bi?]
16	Sedikit	Nai/ kanin	[sədikit]	[nay]/ [kanen]
17	Lain	Bil/hek	[lain]	[bel] / [he?]
18	Satu	Nai	[satu]	[nay]
19	Dua	Bil	[duwə]	[bel]
20	Tiga	Pet	[tigə]	[pet]
21	Besar	Menek	[bəsar]	[mənə?]
22	Panjang	Jesek	[panjan]	[jəsə?]
23	Lebar	Menek	[lebar]	[mənə?]
24	Berat	Nyut	[bərat]	[nut]
25	Pendek	Nyuuh et	[pende?]	[nuh et]
26	Kecil	Kanet	[kəcel]	[kanet]
27	Sempit	Haput blaw	[səmpet]	[haput blaw]
28	Nipis	Setal	[nipis]	[setal]
29	Perempuan	Kong	[pərəmpuwan]	[kon]
30	Lelaki	Tongkol	[ləlaki]	[tonkol]
31	Orang	Binuq/brik	[orang]	[binuq] / [bri?]
32	Anak	Wong	[ana?]	[won]
33	Isteri	Jek	[istri]	[je?]
34	Suami	Tek	[suwami]	[te?]
35	Ibu	Moi	[ibu]	[moy]
36	Ayah	Bab	[ayah]	[bab]
37	Ikan	Kiyek	[ikan]	[kiјe?]
38	Burung	Kawau	[buruŋ]	[kawaw]
39	Anjing	Eng	[anjin]	[en]

40	Kutu	Cek	[kutu]	[ce?]
41	Ular	Talun	[ular]	[talun]
42	Ulat	Kumoi	[ulat]	[kumoy]
43	Pokok	Jughut	[poko?]	[juyut]
44	Hutan	Sek / tek	[hutan]	[se?] / [te?]
45	Buah	Plok	[buwah]	[plo?]
46	Biji	Keriany/ dibler/ diblu	[biji]	[kəyiyān] / [diblər] / [diblu]
47	Daun	halik	[dawun]	[hale?]
48	Bunga	bukau	[buŋə]	[bukaw]
49	Rumput	rumput	[rumput]	[rumput]
50	Kulit	jughut	[kület]	[juyat]
51	Daging	jeeng	[dagiŋ]	[jeen]
52	Darah	mehem	[darah]	[mehem]
53	Tulang	jeeng	[tulan]	[jeen]
54	Minyak, lemak, gemuk	Minyin, loohi, bucok	[minja?], [ləma?], [gəmo?]	[minin], [lo ooh], [buco?]
55	Telur	ketuwon	[telor]	[kətuwon]
56	Ekor	hatek	[ekor]	[hate?]
57	Bulu	sok	[bulu]	[so?]
58	Rambut	sok	[rambut]	[so?]
59	Kepala	kui	[kepalə]	[kui]
60	Telinga	emteng	[teliŋə]	[əmtəŋ]
61	Hidung	Hoing	[hiduŋ]	[hoiŋ]
62	Mulut	haing	[mulut]	[haiŋ]
63	Gigi	lemuing	[gigi]	[lemuŋ]
64	Lidah	latek	[lidah]	[late?]
65	Kuku	lekok	[kuku]	[ləko?]
66	Sepak, kaki	sipak	[sepa?]	[sipa?]
67	Kaki	chang	[kaki]	[čhaŋ]
68	Lutut	kutong	[lutut]	[kuton]
69	Tangan	chas	[taŋan]	[čhas]
70	Sayap	plait	[saŋap]	[plait]
71	Perut	aik	[pərət]	[ai?]
72	Leher	tangguk	[leher]	[taŋgu?]
73	Punggung	kik	[puŋgun]	[ki?]
74	Buah dada	ladak	[buwah dada]	[lada?]
75	Jantung	kayen	[jantəŋ]	[kaʃən]
76	Hati	los	[hati]	[los]
77	Minum	oh	[minum]	[oh]
78	Makan	cek	[makan]	[ca?]
79	Gigit	lemun	[gigit]	[ləmun]
80	Hisap	nebu	[hisap]	[nəbu]
81	Ludah	kobait	[ludah]	[kobait]
82	Muntah	ingket	[muntah]	[iŋkət]
83	Tiup	neput	[ti?ʃup]	[nəpət]
84	Nafas	enjet	[nafas]	[ənjət]
85	Ketawa	ingklet	[kətawə]	[iŋklət]
86	Lihat	ngedang	[lihat]	[ŋədan]
87	Dengar	meng	[deŋar]	[məŋ]
88	Tahu	halen	[tahu]	[halən]
89	Bau	mauk	[baʷu]	[maʷu?]
90	Takut	ngeteng	[takət]	[ŋətəŋ]
91	Tidur	neop	[tidə]	[nəop]
92	Hidup	wogos	[hidəp]	[wogos]
93	Mati	ngebus	[mati]	[ŋəbus]
94	Kena	pel	[kənə]	[pəl]

95	Potong	ngatam	[poton]	[ŋatam]
96	Tikam	nicep	[tikam]	[nicəp]
97	Gores	kacoh	[gores]	[kacoh]
98	Gali	baer	[gali]	[baer]
99	Terbang	kapoi	[tərbəŋ]	[kapoy]
100	Jalan	teyik	[jalan]	[təjɪʔ?]
101	Datang	tese	[dataŋ]	[təsə]
102	Bohong	peyak	[bohoŋ]	[peja?]
103	Duduk	ngok	[dudəʔ?]	[ŋɔʔ?]
104	Belok	piwit	[beləʔ?]	[piwit]
105	Jatuh	ras	[jatəh]	[ras]
106	Cuci	soik	[cuci]	[soi?]
107	Lempar	baleng	[lempar]	[baleŋ]
108	Ikat	khir	[ikat]	[χir]
109	Kata	ber	[katə]	[bər]
110	Nyanyi	nenghar	[pani]	[nəŋhar]
111	Matahari	mektod	[matahari]	[məʔtod]
112	Bulan	khijed	[bulan]	[χijəd]
113	Air	tom	[aer]	[tɔm]
114	Hujan	semp	[hujan]	[səmp]
115	Sungai	tan	[suŋai]	[tan]
116	Tasik	tuwel	[tase?]	[tuwel]
117	Batu	temuk	[batu]	[təmu?]
118	Debu	yai	[debu]	[yay]
119	Darat	betek	[darat]	[bətə?]
120	Kabus	siyal	[kabus]	[sijal]
121	Angin	ong	[anjin]	[on]
122	Asap	hiyai	[asap]	[hijay]
123	Api	os	[api]	[os]
124	Abu	abu	[abu]	[abu]
125	Bakar	siyot	[bakar]	[siʃot]
126	Jalan	baloi	[jalan]	[baløy]
127	Gunung, puncak	jebok	[gunun][punca?]	[jəbo?]
128	Merah	sewod	[merah]	[sewod]
129	Hijau	hijau	[hijaw]	[hijaw]
130	Kuning	kuning	[kunin]	[kunen]
131	Hitam	seeng	[hitam]	[seen]
132	Malam	betauk	[malam]	[bətaʷu?]
133	Hari	ketok	[hari]	[kətə?]
134	Panas	leng	[panas]	[ləŋ]
135	Sejuk	sedik	[səjə?]	[sədi?]
136	Penuh	berk	[pənəh]	[bər?]
137	Baru, baharu	rek	[baru] [baharu]	[re?]
138	Lama	neng	[lamə]	[nəŋ]
139	Buruk	yabot	[burə?]	[yabot]
140	Busuk	auk	[busu?]	[au?]
141	Kotor	kaman	[kotor]	[kaman]
142	Bulat	lawai	[bulat]	[leway]
143	Tajam	jerbet	[tajam]	[jərbət]
144	Tumpul	melek	[tumpol]	[mələ?]
145	Licin	loek	[licin]	[lo?e?]
146	Basah	maek	[basah]	[ma?ə?]
147	Dekat	Du'ah	[dəkat]	[du?ah]
148	Jauh	cong	[jaʷuh]	[con]
149	Kanan	yar	[kanan]	[yar]
150	Kiri	tem	[kiri]	[tem]
151	Nama	choik	[namə]	[čoi?]

iv. Mengira peratus kekerabatan

Pengiraan peratus kekerabatan antara bahasa dapat ditentukan melalui jumlah kosa kata berkognat dibahagikan dengan jumlah kata yang dibandingkan. Jumlah kata ini ialah jumlah kata setelah ditolak dengan kata yang tidak diperlukan dalam senarai kata yang dikaji. Setelah jumlah kata yang diperlukan diketahui, jumlah kata berkenaan haruslah dibahagi dengan jumlah kata yang berkognat. Hasil daripada perbandingan antara dua jumlah inilah yang akan menentukan tahap kekerabatan antara dua bahasa yang dibandingkan. Perbandingan antara bahasa Melayu dan bahasa Che Wong untuk menentukan kekerabatan antara dua bahasa ini melibatkan 207 kosa kata. Hal ini demikian kerana pengkaji menggunakan senarai kata Swadesh yang mengandungi 207 senarai kata. Setelah dibuat perbandingan, jumlah kata yang tidak diperlukan adalah sebanyak 8 kata. Hal ini menunjukkan jumlah kata yang sebenarnya ialah 207 tolak 8 kosa kata yang tidak diperlukan, menjadikan kosa kata yang sebenar hanyalah sebanyak 199 sahaja. Setelah dijalankan perbandingan, jumlah kata yang berkognat antara dua bahasa ini adalah sebanyak 48 kata.

$$\text{Keseluruhan kosa kata} = 207$$

$$\text{Jumlah kata yang ditolak} = 8$$

$$\text{Jumlah kata yang dibandingkan} (207 - 8) = 199$$

$$\text{Jumlah kata yang berkognat} (199 - 48) = 151$$

$$\text{Peratus kosa kata berkognat} (151 / 199) = 0.76 \times 100$$

$$= 76\%$$

v. Menentukan tingkat kekerabatan

Tingkat kekerabatan antara bahasa yang dibandingkan dapat ditentukan melalui peratus kata sekerabat yang didapati daripada kaedah pengiraan sebelum ini. Peratus berkenaan digunakan untuk menentukan tingkat kekerabatan antara bahasa berpandukan jadual tingkat kekerabatan bahasa.

Jadual 5 : Jadual Tingkat Kekerabatan Bahasa.

Tingkat kekerabatan	Abad terpisah	Peratus kata berkognat
Bahasa	0 – 5 abad	100 – 81 kata
Keluarga bahasa	5 – 25 abad	81 – 36 kata
Rumpun bahasa	25 – 50 abad	36 – 12 kata
Mikrofilm	50 – 75 abad	12 – 4 kata
Mesofilum	75 – 100 abad	4 – 1 kata
Makrofilm	100 abad ke atas	Kurang daripada 1 kata

Sumber : Gudschinsky (1964)

Tingkat kekerabatan oleh Gudschinsky (1964) menunjukkan terdapat enam peringkat kekerabatan bahasa iaitu makrofilm, mesofilum, mikrofilm, rumpun, keluarga dan bahasa. Peringkat bahasa ini digunakan untuk menentukan usia dan kelompok bahasa tersebut. Noriah Mohamed (2011), berpendapat filum bahasa merupakan kelompok bahasa induk yang paling tua peringkat umurnya iaitu 5000 tahun ke atas. Rumpun bahasa pula merupakan kelompok bahasa yang mempunyai jarak waktu antara 2500 hingga 5000 tahun. Kelompok bahasa yang berusia kurang daripada 2500 tahun dikenali sebagai keluarga bahasa dan keluarga bahasa ini pula dibahagikan kepada subkeluarga bahasa.

Berdasarkan jadual di atas, didapati bahawa bahasa Che Wong telah terpisah dalam kelompok keluarga bahasa antara 5 hingga 25 abad yang lalu. Hal ini demikian kerana berdasarkan kiraan dalam senarai Swadesh antara bahasa Che Wong dengan bahasa Melayu, didapati terdapat 48 kata yang berkognat antara kedua-dua bahasa ini, iaitu menyamai 76%.

KESIMPULAN

Berdasarkan perbandingan kosa kata antara bahasa Che Wong dengan bahasa Melayu menunjukkan bahawa kedua-dua bahasa mempunyai peringkat kekerabatan yang agak tinggi dengan jumlah 76% dan terpisah antara 5 hingga 25 abad yang lalu. Kedua-dua bahasa berada pada kelompok keluarga bahasa berdasarkan kepada data yang diperoleh. Hal ini dapat dilihat melalui persamaan dalam kosa kata yang terdapat dalam kedua-dua bahasa. Walaupun terdapat kosa kata yang tidak sama secara keseluruhan, namun terdapat kemiripan dari segi bunyi dan makna. Hal ini demikian mungkin disebabkan oleh pengaruh bahasa tersebut. Keadaan ini disebabkan oleh faktor komunikasi yang berlaku di antara masyarakat Che Wong dengan pengguna bahasa Melayu dan sedikit sebanyak pengaruh bahasa Melayu akan masuk dalam bahasa minoriti ini. Terdapat beberapa kata yang mirip dari segi bunyi dan ejaan. Terdapat juga beberapa kata yang tidak diketahui dan tidak berada dalam kosa kata bahasa mereka. Hal ini demikian kerana penggunaan kata tersebut tidak digunakan dalam kehidupan mereka. Contohnya perkataan ‘salji’ atau ‘salju’ tidak berada dalam kosa kata mereka kerana kejadian salji tidak berlaku dalam kehidupan mereka dan penggunaan perkataan tersebut disebut ‘salji’ seperti masyarakat Melayu amnya.

RUJUKAN

- Abdullah Hassan.(1969).Satu Kajian Fonoloji-Morfologi Bahasa Orang-orang Melayu Asli,Dialek Temuan. *Ijazah Sarjana Sastera*. Jabatan Pengajian Melayu, Universiti Malaya, Kuala Lumpur
- Asmah Haji Omar. (1985). Asmah Haji Omar. *Susur Galur Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. (1993). *Susur Galur Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Awang Sariyan (2000). *Warna Dan Suasana Perancangan Bahasa Melayu Di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Awang Sariyan. (2009). *Mencari Makna Diri Melayu: Renungan untuk Bangsaku*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdul, A. H., & Saamah, M. R. (2012). Unsur Haiwan dalam Peribahasa Masyarakat Asli Suku Kaum Semai. *PENDETA: Journal of Malay Language, Education and Literature*, 3, 1-19.
- Adam, N. F. B. M., Yusop, M. S., & Makhtar, R. (2018). Bahasa Orang Asli Jahut: Penelitian Aspek Fonologi Dan Leksikal. *International Journal of Education, Psychology and Counseling*, 3(11), 12-29.
- Benjamin, G. (1976). *Austroasiatic Subgroupings And Prehistory In The Malay Peninsula*. Honolulu: The University Press of Hawai.
- Collins J. T. (1985). Dialek Melayu Di Kampung Landai Pahang: Menuju Penelitian Tatabahasa Melayu Di Kalangan Orang Asli. *Jurnal Dewan Bahasa*, Jilid 29, 476-493.
- Carey Iskandar. (1976). *Orang asli: The Aboriginals Tribes of Peninsular Malaysia*. Kuala Lumpur & New York: Oxford University Press.
- Crystal, D. (2002). *Mengapakah Bahasa Mati?* (Azizah Md.Hussin, Penterjemah). *Jurnal Bahasa*, 2(3), 309-333.
- David Crystal. (2002). *Language Death*. Cambrigde University Press.
- Creswell, J.W. (2005). *Educational Research: Planning, Conducting And Evaluating Quantitative And Qualitative Research* (2nded.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson Merrill Prentice Hall.Pearson Education.
- Creswell, J.W. (2005). *Educational Research: Planning, Conducting And Evaluating Quantitative And Qualitative Research* (2nded.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson Merrill Prentice Hall.Pearson Education.
- Dunn, F.L. (1975). "Rain-Forest Collectors and Traders: A Study of Resource Utilization in Modern and Ancient Malaya", Monographs of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society (MBRAS), Kuala Lumpur: Percetakan Mus Sdn. Bhd.
- Dorian, N.C. (1981). *Language Death: The Life Cycle of a Scottish Gaelic Dialect*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Gudschinsky. S. (1964). *The ABC's of Lexicostatistic (Glottochronology) in D. Hymes (Ed.), Language in Culture and Society*. New York: Harper and Row.
- Hunt. P.D.R. Williams. (1952). *An Introduction To The Malayan Oborigines*. Kuala Lumpur: Goverment Press.
- Harimurti Kridalaksana. (1988). *Masalah Metodologi Dalam Rekonstruksi "Bahasa Melayu Purba"*. Dewan Bahasa dan Pustaka
- Hashim Musa. (2008). *Hati Budi Melayu: Pengukuhan Menghadapi Cabaran Abad Ke-21*. Selangor: Universiti Putra Malaysia.

- Harishon Radzi, Fazal Mohamed,Nor Hashimah Jalaludin dan Zaharani Ahmad (2012). Analisis Bahasa komunikasi bangsa minoriti Negrito menerusi pengimbuhan dan peminjaman kata. *Gema Online: Journal of Language Studies*.Volume 12(3), Special Section, September 2012, 885-901.
- JHEOA. (2008). *Pelan Tindakan Pembangunan Pendidikan Orang Asli*. Jabatan Hal Ehwal Orang asli, Kementerian Pembangunan Luar Bandar Malaysia.
- JHEOA. (2012). *Pelan Tindakan Pembangunan Pendidikan Orang Asli*. Jabatan Hal Ehwal Orang asli, Kementerian Pembangunan Luar Bandar Malaysia.
- Keraf. (1984). *Linguistik Bandingan Historis*. Jakarta: Gramedia Pustaka Utama.
- Keraf, Gorys. (1996). *Linguistik Bandingan Historis*. Jakarta: PT Gramedia Pustaka Utama.
- Khairul Hisyam Kamarudin & Ibrahim Ngah. (2007). *Pembangunan mapan Orang Asli*. Skudai, Johor: Penerbit Universiti Teknologi Malaysia.
- Lilis Handayani Napitupulul dan Yolanda Novita Silaban .(2020). Kajian Leksikostatistik Pada Bahasa Batak Toba Dan Batak Angkola Mandailing. *Jurnal Bahasa Indonesia Prima*, Vol 2. No. 2. 2020.
- Mat Jidin Ahmad. (1994). *Sastera Rakyat dalam Masyarakat Orang Asli*. Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Mohd Sharifudin Yusop. (2007). Keusangan Bahasa Orang Melayu Proto: Kajian Sosiologi Bahasa Terhadap Dialek Duano dan Dialek Kanaq di Johor. *Ijazah Doktor Falsafah*. Universiti Kebangsaan Malaysia, Kuala Lumpur.
- Mcmahon, A., & Mcmahon, R. (2012). Lexicostatistics and Glottochronology. In the *Encyclopedia of Applied Linguistics*. <Https://Doi.Org/Doi:10.1002/9781405198431.Wbeal0701>
- Md Adam, N. F., & Salleh, N. S. (2021). Leksikostatistik Bahasa Kensi dan Bahasa Kentaq:Analisis Perbandingan Kosa Kata. *Jurnal Penyelidikan Sains Sosial (JOSSR)*, 4 (11), 40 - 57.
- Mohamad Rozi Kasim.(2021). Hubungan Kekerabatan Antara Bahasa Jakun Dengan Bahasa Melayu Purba: Satu Analisis Perbincangan Kosa Kata Dasar. *Jurnal Bahasa Dewan Bahasa dan Pustaka*, Jilid 21(1), 41-66.
- Nicholas, Collin. (2000). *The Orang asli and The Contest for Resources: Indigenous Politic, Development and Identity in Peninsular Malaysia*. Kuala Lumpur: Vinlin Press Sdn. Bhd.
- Noriah Mohamed dan Rohani Yusof (2011). *Pengelompokan Leksikostatistik Bahasa-bahasa Peribumi di Sarawak*. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia.
- Norajihah Muda. (2016). Penggunaan Bahasa Orang Asli Che Wong Kuala Gandah Pahang, Malaysia. *Tesis Ijazah Sarjana*. Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Noriah Mohamed .(2016). *Pelestarian Turunan, Penelusuran Moyang: Pengadunan Sosiolinguistik dan Linguistik Sejarah dalam Pendokumentasian Bahasa Peribumi*. Pulau Pinang: Penerbit USM.
- Norfazila Ab. Hamid, Rahim Aman, Shahidi A.H. (2017). Varian Dialek Melayu Tioman-Aur-Pemanggil: Analisis Linguistik Bandingan. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, Volume 17(2), May 2017 <http://doi.org/10.17576/gema-2017-1702-13>.
- Napitupulu, L. H., & Silaban, Y. N. (2020). Kajian Leksikostatistik Pada Bahasa Batak Toba Dan Batak Angkola Mandailing. *Bahasa Indonesia Prima* (Bip), 2(2), 82-90.
- Norajihah Muda dan Zaitul Azma Zainon Hamzah. (2021). Aspek Fonologi dan Leksikal Bahasa Orang Asli Che Wong. *Melayu: Jurnal Antarabangsa Dunia Melayu*, 14(1), 69–100.
- Swadesh, M. (1954). *Perspectives and problems of Amerindian comparative linguistics*. Cambridge University Press.
- Swadesh, J. K., & Kasouf, C. J. (1995). *Industrial Analytical Operations: Organizational Implications Of Automation*. Critical Reviews In Analytical Chemistry.
- Saamah, M. R., & bin Abdul, A. H. (2014). Konsep dan Bentuk Metrologi Dalam Peribahasa Suku Kaum Semai di Lembah Jelai, Pahang. *PENDETA: Journal of Malay Language, Education and Literature*, 5, 37 – 56.
- Sa'adiah Ma'alip dan Teo Kok Seong. (2014). Pemilihan Bahasa: Proses mMasyarakat Orang Asli Che Wong. *Jurnal Melayu*, Jilid 12 (1), 32-43.
- Sa'adiah Ma'alip dan Teo Kok Seong. (2019). Komunikasi Antara Keluarga: Bentuk Panggilan Kekeluargaan Masyarakat Orang Asli Che Wong. *Jurnal Melayu Universiti Kebangsaan Malaysia*, Vol.18, No 2 (2019), 100-117.
- Tuan Jah Tuan Yusof. (2004). Indeks Kognitif: Analisis Leksikal Bahasa Melayu dan Bahasa Orang. *Ijazah Doktor Falsafah*. Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya.